

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Шебаніц Діана
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри права
Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ З ІНОЗЕМЦЯМИ

Інтеграція України у європейський простір потребує вирішення низки питань серед яких укладання шлюбу між громадянами різних держав має суттєве значення. Це питання було актуальним до війни, й залишається таким досі.

Зважаючи на активні бойові дії на території України, а також на введений воєнний стан безліч українців вимушено стали біженцями та тимчасово виїхали до інших країн задля збереження власного життя. Право на шлюб гарантується практично будь-якою країною в світі, проте водночас у кожній з таких країн наявна своя нормативно-правова база, яка регулює сімейні правовідносини.

Досить часто норми сімейного законодавства в частині шлюбу можуть не співпадати, через що шлюб укладений з дотриманням усіх чинних вимог в межах конкретного правопорядку може бути не визнано в іншій державі з іншими усталеними правилами та нормами. Такий стан речей призводить до явища, яке серед юридичної наукової спільноти називають «шкунтильгаючим шлюбом» (або ж «кулькаючим»), що в свою чергу небажано з міжнародно-правової точки зору. Іншими словами, особи, які в одній країні вважаються законним подружжям, за чинним національним законодавством іншої країни можуть вважатися такими, які живуть поза узаконеними шлюбними відносинами. Такі обставини породжують різні правові наслідки. Зазначене явище виникає внаслідок наявних відмінностей в колізійному та матеріальному праві, яке регулює питання укладання шлюбу [3, с. 184].

Вважаємо доречним наголосити на тому, що встановлення колізійного врегулювання права на укладання шлюбу є предметом статті 55 Закону України «Про міжнародне приватне право», яка власне і передбачає, що право на шлюб визначається особистим законом кожної з осіб, які подали заяву про укладання шлюбу [2].

При цьому, цілком зрозуміло, що якщо подружжя збирається проживати на території країни, де вони уклали шлюб, то більшість перепон їм належить подолати саме при підготовці до реєстрації шлюбу. Іншими словами складнощі можуть виникнути на етапі збору усіх необхідних документів для іноземного нареченого або нареченої. Відтак, для

реєстрації шлюбу громадянина України в іноземній країні необхідно підготувати наступний пакет документів, а саме:

- довідка про сімейний стан;
- свідоцтво про народження;
- свідоцтво про розлучення (за наявності такого);
- свідоцтво про смерть чоловіка/дружини (за наявності такого);
- паспорт;
- довідка про несудимість;
- довідка з місця проживання;
- медична довідка про стан здоров'я;
- нотаріальна заява про сімейний стан;
- довідка про громадянство з ОВІРу;
- заява чоловіка/дружини на виїзд неповнолітньої дитини на ПМП;
- рішення суду (береться в суді, де відбулося розірвання шлюбу, усиновлення)

[4, с. 2]. При цьому, наголошуємо, що у разі реєстрації шлюбу за кордоном в залежності від країни, а подекуди і в залежності від міста, можливі декотрі відмінності від вищенаведеного списку.

Вважаємо доречним зацентувати увагу на тому, що документи для подальшої реєстрації шлюбу мають бути підготовлені відповідно до вимог тієї держави, де майбутні чоловік та дружина планують укласти шлюб. Такі документи мають містити апостиль або ж бути легалізованими для цієї конкретної країни, а також перекладені на іноземну мову з посвідченням перекладу нотаріуса. До того ж, слід наголосити на тому, що у випадку коли Україна має укладену угоду про надання правової допомоги у цивільних, сімейних і кримінальних справах, проставлення апостилю або ж проходження процесу легалізації документів для їх подальшого використання на території іншої країни не є необхідністю. Окрім цього, вважаємо доречним зауважити, що у випадку укладання шлюбу нареченими за межами України, слід з'ясувати питання щодо необхідності отримання візи цієї країни.

У випадку коли трапляються якісь перешкоди в процесі укладання шлюбу, мають дотримуватися вимоги законодавства Договірної Сторони тієї країни, на території якої укладається шлюб. Так, наприклад, у договорах про правову допомогу з окремими країнами за загальним правилом містяться подібні норми. Зокрема, в різних варіантах застосовується особистий закон осіб, які укладають шлюб у поєднанні з правом тієї країни, де такий укладається [1, с. 238].

Вважаємо доречним детальніше зупинитися на волевиявленні осіб, які бажають укласти шлюб. Відтак, статтею 24 Сімейного кодексу України передбачено, що шлюб

ґрунтується на вільній згоді жінки та чоловіка, що відповідає принципу добровільності шлюбу[5]. При цьому примушування до шлюбу не допускається. Зазначимо, що принцип добровільності шлюбу характерний і для національного законодавства країн Європейського Союзу. Подекуди для укладання шлюбу необхідна згода законних представників наречених (батьків або піклувальників). Мова йде про ті випадки, коли особа не досягла повноліття. Цікавим видається той факт, що наприклад у Німеччині ненадання такої згоди може бути оскаржене в суді. Говорячи про дію принципу добровільності шлюбу у країнах Європейського Союзу, варто згадати положення Цивільного кодексу Франції, а саме статті 146, яка встановлює, що немає шлюбу там, де немає згоди. До того ж, наголосимо, що судова практика Франції виробила відповідні підходи до визначення поняття волевиявлення. Відтак, у випадку, коли особа, яка укладає шлюб, не здатна розмовляти, внаслідок чого не може виразити свою згоду словами, посадова особа, яка здійснює церемонію, має розпізнати та належним чином розтлумачити знаки та жести особи, які в свою чергу підтверджують її волевиявлення.

Також вважаємо доречним детальніше зупинитися на понятті одношлюбності. Відтак, у більшості країн діє принцип одношлюбності, тобто іншими словами, жінка та чоловік можуть одночасно перебувати лише в одному шлюбі. Звідси випливає, що перебування в іншому шлюбі є перешкодою для укладання шлюбу. Виключенням виступають лише країни мусульманського права.

Вважаємо доречним окреслити спектр формальних умов, які за своєю природою є вимогами, які висуваються до процесу оформлення шлюбу, тобто іншими словами стосуються форми укладання шлюбу. Тобто шлюб може укладатися у різних формах, зокрема основними з таких є:

- цивільна форма (державна);
- релігійна (церковна);
- змішана форма.

Відповідно до особливостей форми і порядку укладання шлюбу за законодавством іноземних країн, можна констатувати, що законодавча практика визначає дві базові форми укладання шлюбу, а саме державна та релігійна. Відтак такі країни як Бельгія, Німеччина, Франція, Швейцарія та інші визнають лише той шлюб, який укладено за участі відповідних уповноважених органів державної влади, а в декотрих країнах допускається укладання шлюбу лише в релігійних установах, зокрема мова йде про Ізраїль, Іран, Кіпр та інш. На ряду із цим досить поширеним є і третій підхід до одруження, коли наречені мають змогу самостійно обрати форму укладання шлюбу, а саме: або державну реєстрацію або релігійну

форму. Прикладами таких країн можуть слугувати Італія, Австралія, Англія, Канада, Бразилія тощо [3; с. 187].

Таким чином, громадяни та громадянки України мають право та об'єктивну можливість укласти шлюб за кордоном у відповідних уповноважених на те органах державної влади іноземної країни. Але такі шлюби будуть визнаватися дійсними на території України у випадку дотримання чинного національного законодавства держави, де такий шлюб було укладено. Під цим зазвичай розуміють дотримання як матеріальних, так і формальних умов укладання шлюбу. До того ж, слід наголосити на тому, що єдиною умовою визнання шлюбу на території України, укладеного за кордоном між громадянином України та іноземним елементом є об'єктивна відсутність перешкод для укладання такого шлюбу.

Деякі сімейні пари обирають й інший спосіб: реєстрація шлюбу здійснюється в обох країнах пари. На наш погляд це дозволяє уникнути майже всіх перепон та забезпечити визнання шлюбу в обох країнах громадянами яких є подружжя.

Література

1. Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар Закону / за ред. доктора юридичних наук, проф. А. Довгєрта. Харків: ТОВ «Одіссей», 2008. 352 с.

2. Про міжнародне приватне право: Закон України №2709-IV від 23.06.2005 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення 24.12.2023)

3. Розгон О.В. Колізійні питання укладання шлюбу з іноземним елементом. *Міжнародний спеціалізований журнал з прав людини «Visegrad Journal on Human Rights»*. (Словакія). 2016. № 4/2. С. 184-189.

4. Розгон О. Укладання шлюбу громадянина України з іноземцем за кордоном. *Юридичний Радник*. 2011. № 6 (60). С. 1–8.

5. Сімейний кодекс України: Закон України №2947-III від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n46>(дата звернення 24.12.2023).